

УДК 378:001.8

DOI: 10.32342/2522-4115-2024-1-27-13

І.В. ОЛІЙНИК,

кандидат педагогічних наук, доцент,

*доцент кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи,
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

НАВЧАЛЬНА АВТОНОМІЯ ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ АСПІРАНТУРИ

Тенденція особистісно орієнтованої освіти в ЗВО висуває нові вимоги до стандартів в межах досягнення професійних компетенцій. Це призводить до популяризації такої технології як навчальна автономія, яка потребує аналізу з погляду її використання в освітньому просторі ЗВО.

Актуальність цього дослідження обумовлюється необхідністю формування у майбутніх докторів філософії навичок самостійно планувати навчальну та дослідницьку діяльність в умовах аспірантури. В основі розв'язання цього завдання лежать навички реалізації стратегій цілепокладання, проектування та рефлексії.

У межах сучасних освітніх тенденцій постає можливим аналіз навчальної автономії як ефективного способу навчання майбутніх докторів філософії з метою забезпечення успішної реалізації майбутньої професійної та науково-дослідницької діяльності.

Метою дослідження є розгляд поняття «навчальна автономія» як ефективного способу підвищення свідомості майбутніх докторів філософії у процесі формування дослідницької компетентності в умовах аспірантури.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі завдання: розглянути навчальну автономію як ефективний спосіб навчання та розвитку особистості майбутніх докторів філософії; здійснити аналіз наукової літератури з означеного питання та провести паралель між дефініціями «автономне навчання», «самостійна робота»; визначити головні переваги навчальної автономії у межах формування дослідницької компетентності.

Для досягнення вищезазначених завдань були застосовані такі теоретичні методи дослідження, як-от: метод дедукції, контент-аналіз, формалізація, метод узагальнення й систематизації результатів наявних досліджень з означеного питання.

За результатами дослідження виявлено, що поняття «навчальна автономія» є актуальним у контексті сучасної освіти. Встановлено, що в педагогічному дискурсі відсутнє одностороннє прийняття визначення розглядуваного терміну, у статті розглянуто різні варіанти його тлумачення, запропоновані зарубіжними та вітчизняними науковцями.

На основі проведеного аналізу визначень запропоновано власне бачення поняття «навчальна автономія» з акцентом на особливу важливість її розвитку у майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури для успішного й ефективного формування дослідницької компетентності.

У статті охарактеризовано основні дескриптори, що входять до складу навчальної автономії. На основі практичного досвіду визначено методи підвищення навчальної автономії й основні стратегії автономної навчальної діяльності майбутніх докторів філософії.

Ключові слова: *аспірантура, майбутні доктори філософії, дослідницька компетентність, автономне навчання, навчальна автономія, самостійна робота, самостійна навчальна діяльність.*

Постановка проблеми. Сучасні виклики в системі професійної освіти визначили підвищену увагу до результатів навчання аспірантів, питань розроблення й реалізації нових підходів до їх підготовки, і, як результат, упровадження нових освітніх технологій, розширення педагогічних можливостей, що надаються їм у межах їхнього професійно-особистісного розвитку.

Одним із найважливіших завдань формування в майбутніх докторів філософії дослідницької компетентності є розвиток у них умінь самостійно контролювати й оцінювати результати своєї навчальної й науково-дослідницької роботи. Відомим постає факт, що без умінь здійснювати самоконтроль, без свідомої оцінки власних дій, без навичок регулювання діяльності неможливо домогтися всебічного розвитку особистості молодого фахівця.

Актуальність цієї проблематики полягає в тому, що традиційний формат навчання в аспірантурі, який ставив за мету підготовку висококваліфікованих наукових кадрів для системи вищої освіти, в останні роки перебуває в процесі модернізації.

Ідея безперервної освіти є ключовою в усьому світі. Серед вимог, що висувуються до фахівців, зацентровано на готовності постійно підвищувати свою кваліфікацію шляхом самоосвіти, здатності самостійно критично мислити, приймати незалежні рішення та брати на себе відповідальність за них. Саме ці вимоги обґрунтовують важливість навчальної автономії в освіті.

Автономне навчання й самоконтроль є необхідними елементами освітнього процесу аспірантів, оскільки вони сприяють глибокому й міцному оволодінню знаннями та більш ефективному формуванню компетенцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі термін «навчальна автономія» інтерпретують по-різному, оскільки дослідники вкладають у нього власне розуміння шляхів оптимізації пізнавальної активності здобувачів. Як синонімічні та взаємозамінні використовуються терміни «самостійна навчальна діяльність», «самостійна робота», «пізнавальна самостійність», «самонавчання», «самоосвіта», «компетенція / компетентність у самоосвіті / самовдосконаленні», «автономна навчальна діяльність» тощо.

Генеza проблеми автономного навчання в зарубіжній педагогічній теорії і практиці була предметом досліджень чималої когорти науковців.

Так, зокрема О. Колодій, А. Майборода, О. Сушко, розглядали роль самостійної роботи в процесі фахової підготовки; науковці І. Друзь, Т. Картель, В. Корнешук, Н. Уйсімбаєва визначали її як умову професійного становлення та важливий фактор неперервної професійної підготовки фахівців; дослідники В. Туряниця та В. Туряниця тлумачили досліджуваній конструкт як вид творчої діяльності, фактор модернізації навчального процесу та підвищення якості вищої освіти; колектив авторів (Л. Горб, І. Дігтяр, А. Зубаха, О. Лігоненко, О. Стороженко, І. Чорна, І. Шумейко) описували процес організації самостійної роботи студентів в умовах особистісно орієнтованого навчання; вчений М. Гарунов звертався до дидактичних основ організації самостійної роботи.

Значний науковий доробок з означеного питання дає підстави стверджувати, що конструкту «автономне навчання» присвячено значну кількість наукових розвідок. Однак нерозкритим на сьогодні залишається питання навчальної автономії у процесі формування дослідницької компетентності.

Метою статті є здійснення аналізу наукової літератури з метою визначення основних підходів до трактування поняття «навчальна автономія» та виявлення його значимості в процесі формування дослідницької компетентності в майбутніх докторів філософії.

Виклад основного матеріалу. Сучасні вимоги актуалізують необхідність перегляду освітніх стратегій та зміни технологій, методів і засобів навчання на такі, що сприяють розвитку у майбутніх докторів філософії внутрішніх мотивів до пізнання, підвищенню рівня усвідомленості своєї практичної діяльності, що, своєю чергою, детермінує посилення акцентів на індивідуалізацію навчального процесу.

Стрімкі зміни в усіх сферах життєдіяльності особистості, зумовлені різними чинниками, спричиняють постійне підвищення вимог до майбутніх науково-педагогічних працівників. У зв'язку з цим перед системою вищої професійної освіти постає складне завдання у підготовці кваліфікованих фахівців. Для цього необхідно сформувати низку важливих компетенцій, однією з яких є готовність до освіти протягом усього життя. Для її формування необхідно розвивати навчальну автономію як готовність і здатність майбутніх докторів філософії взяти на себе організацію й управління своєю науково-дослідницькою діяльністю.

Дослідники Н. Волкова, Н. Зінуква, К. Власенко, Т. Коробейнікова наголошують на актуалізації потреби у висококваліфікованих конкурентоздатних науково-педагогічних кадрах, які характеризуються цілісним високим професіоналізмом і культурою особистості,

креативністю, нестандартним мисленням, готовністю гнучко реагувати на змінні умови та спроможні творчо вирішувати професійні завдання, фахівцям, яким притаманне нове педагогічне мислення, інтуїція, здатність до імпровізації [N. Volkova, N. Zinukova, K. Vlasenko, T. Korobeinikova, 2020].

Адекватно реагуючи на запити суспільства, система вищої освіти як стратегічну мету висуває сьогодні на перше місце підготовку високоосвіченого фахівця, який не тільки володіє великим обсягом необхідної інформації, а й має готовність до безперервної самоосвіти, вміє вирішувати проблеми, що виникають у різних аспектах життєдіяльності.

Дослідники І. Семрадова і С. Губачкова у своїй роботі зазначають, що діяльність викладача характеризується сукупністю компетенцій у межах його спеціалізації і досліджень, у сфері викладання, особистісно-професійними якостями, готовністю до самоосвіти та здатності робити свій внесок у навчання й особистісний розвиток студентів [I. Semradova, S. Hubackova, 2014].

Виходячи з цього, пріоритетним напрямом навчання в аспірантурі сьогодні є така організація освітнього процесу, де кожен аспірант міг би стати суб'єктом власного розвитку, а одним із актуальних завдань підготовки майбутніх докторів філософії є розвиток способів здобуття та переробки інформації шляхом здійснення науково-дослідницької діяльності в межах компетентнісного підходу. Важливість науково-дослідницької діяльності аспірантів зумовлена ще й тим, що в ході цього процесу можливе всебічне дослідження моделей професійної діяльності і цей аспект підготовки майбутнього фахівця є основою для повноцінного формування в нього дослідницької компетентності.

Компетентнісний підхід в освіті передбачає оволодіння навчальними компетенціями, що дозволяють діяти в нових, невизначених, проблемних ситуаціях і знаходити вирішення проблем, що виникають. Інакше кажучи, компетентнісний підхід є посиленням прикладного, практичного характеру освіти: замість акценту на отримання здобувачами знань, на перший план виходить уміння ними користуватися, основною цінністю при цьому стає не засвоєння теоретичних знань, а оволодіння майбутніми докторами філософії компетенціями, які б сприяли формуванню здатності визначати мету, приймати обґрунтовані рішення, готовності діяти в типових і нестандартних ситуаціях. Найважливішою ознакою компетентнісного підходу є сформована в здобувача здатність до самонавчання протягом життя. Усе це надає можливість забезпечити перехід від механічного запам'ятовування знань до активних і особистісно значущих дій щодо їх засвоєння, а отже, і до послідовного розвитку особистості.

При розкритті змісту терміну «автономія», спостерігається його неоднозначне трактування, оскільки часто помилково його вважають синонімічним стосовно самостійної навчальної роботи (self-instruction). У низці досліджень, присвячених проблемі автономії, обговорюються такі питання: чи варто розглядати автономію здобувачів як поведінкову властивість; чи характеризується вона відповідальністю за управління навчальним процесом; чи є автономія явищем психологічного порядку з політичним підтекстом чи політичним правом із психологічним підтекстом; чи залежить розвиток автономії здобувача від автономії викладача тощо [P. Benson, 2011].

Навчальну автономію здобувача Т. Караєва визначає як особистісну внутрішню незалежність, готовність і здатність самостійно приймати рішення під час виконання продуктивної навчальної діяльності, планувати, оцінювати, корегувати, вдосконалювати свої дії, нести відповідальність за їх результати в контексті професійного становлення [Т.В. Караєва, 2011].

Досліджуючи розвиток навчальної автономії, О. Мархева наголошує, що ця якість визначає ступінь готовності випускника до самоосвітньої діяльності протягом життя і має стати, таким чином, одним із центральних аспектів професійної підготовки в ЗВО. Автономність є складовою кваліфікаційних рівнів у Національній та Європейській рамках кваліфікацій поряд із знаннями, уміннями і комунікацією та визначається як уміння самостійно діяти у межах своїх професійних повноважень [О.Є. Мархева, 2018, с. 222].

Вивчаючи досвід Л. Дікінсона, було з'ясовано, що в працях дослідника превалює порівняльний аналіз дефініцій «автономія» та «самоуправління» (self-direction), «індивідуалізація навчання» (individualize destruction), «самостійне навчання в ресурсних центрах» (self-

access instruction). Даючи визначення поняттю «автономія», науковець зазначає, що його головний зміст полягає у вмінні здобувача взяти на себе відповідальність за процес навчання та спланувати його розподіл, який базується на ступені залученості [L. Dickinson, 1987, p. 89].

Термін «автономне навчання» (autonomous learning) зародився в дискусіях щодо формування незалежного мислення та вмінь, необхідних людині задля самостійного навчання протягом усього життя. Дослідник М. Ноулз був переконаний, що розвиток вміння навчатися самостійно є провідною умовою виживання кожного окремого індивіда, зокрема, і всієї людської раси загалом, оскільки воно є важливою людською компетенцією [M. Knowles, 1975].

Німецькі дослідники П. Біммель та У. Рампільон під навчальною автономією розуміють такий процес навчання, в якому здобувачі самостійно приймають рішення у сфері вибору способів навчальної діяльності, форм роботи, встановлення строків її виконання, способів контролю й оцінювання своєї роботи, перенесення її результатів у нові навчальні контексти [P. Bimmel, U. Rampillion, 2000, p. 33].

Науковець У. Литлвуд розглядає автономію у трьох вимірах: 1) автономія як суб'єкт пізнання (autonomy as a learner); 2) автономія як суб'єкт комунікації (autonomy as a communicator); 3) автономія як риса особистості (autonomy as a person). Прикметним є те, що на думку дослідника змістом навчальної автономії є розвиток мотивації, впевненості, а також знань та вмінь для самостійного навчання, спілкування та розвитку самостійності особистості [D. Littlewood, 1997, p. 79-92], що, на наш погляд, є важливою передумовою формування дослідницької компетентності у майбутніх докторів філософії.

На основі узагальнення теоретичного аналізу наукової літератури з означеної проблеми нами сформульовано власне визначення досліджуваної дефініції. *Навчальна автономія* – це інтегративне, динамічне утворення особистості, що полягає в орієнтації на особистий та професійний розвиток, спрямований на створення освітнього продукту, конструктивну та творчу взаємодію аспіранта з освітнім середовищем та суб'єктами освітньої діяльності й містить такі характеристики: самостійне цілепокладання; вибір усвідомлених моделей; розвинена рефлексія як механізм адаптації особистості до постійно змінних умов; здатність самостійно визначати мету діяльності, планувати свої дії; обирати способи навчально-дослідницької діяльності, а також нести повну відповідальність за її результати з перенесенням їх у новий навчальний контекст.

Однак аналіз досліджень засвідчив, що конструкти «навчальна автономія» та «самостійна робота» не є синонімічними й ідентичними, скоріше вони є взаємодоповнюючими елементами в системі освіти здобувачів. Самостійна робота, на наш погляд, виступає «пусковим механізмом» формування навчальної автономії, у той час як остання є узагальненим результатом набутих умінь самостійного функціонування в процесі навчання в аспірантурі й характеризується високим рівнем мотивації, здібністю до самоуправління й аналізу результатів навчальної діяльності з подальшим плануванням майбутніх перспектив самостійної діяльності.

Розмежовуючи поняття «самостійна робота» та «навчальна автономія», ми розглядаємо самостійну роботу початковим етапом автономного навчання, а формування й розвиток навчальної автономії – головним завданням освітнього процесу в цілому.

Ключовим орієнтиром, що визначає організацію та зміст підготовки кадрів в аспірантурі, є компетентнісно-активний підхід, в основі якого, з одного боку, є компетентнісно орієнтована траєкторія професійної підготовки майбутнього фахівця відповідно до вимог державних освітніх стандартів вищої освіти, з іншого боку, – стратегії організації процесу формування та розвитку компетенцій, що детермінують ступінь готовності фахівців до виконання різних видів діяльності в межах обраної професії.

У межах навчальної автономії важливим процесом постає самостійна робота, оскільки вона є головним зв'язним елементом, що дозволяє майбутнім докторам філософії набувати навичок автономії та формує мотивацію до активної пізнавальної діяльності.

В основі автономного навчання перебувають ідеї усвідомленої поведінки та рефлексія навчальних ситуацій, спрямовані на саморозвиток науково-педагогічних кадрів. Для того, щоб компенсувати дефіцит аудиторного часу та значно підвищити навчальну мотивацію,

варто формувати в майбутніх докторів філософії навчальні стратегії, які дозволяють їм здобувати освіту автономно.

Основними завданнями самостійної роботи аспірантів є:

- систематизація, закріплення, поглиблення та розширення отриманих теоретичних знань і практичних умінь;
- формування інтересу до пізнавальної діяльності й навичок самостійної роботи в професійній сфері;
- оволодіння практичними навичками роботи з науковою літературою;
- розвиток пізнавальних здібностей та активності аспірантів: творчої ініціативи, самостійності, відповідальності й організованості;
- оволодіння практичними навичками застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності;
- розвиток критичного та творчого мислення, здібності приймати самостійне рішення, знаходити вихід з нестандартної ситуації;
- оптимізація методів навчання, активне використання інформаційних технологій, що дозволяють аспіранту в зручний для нього час засвоювати навчальний матеріал;
- розвиток дослідницьких умінь;
- формування самостійності професійного мислення: здатності до професійного саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації.

Розглянемо основні дескриптори, що входять до складу навчальної автономії майбутніх докторів філософії:

– *здатність до цілепокладання* (вміння визначати власні потреби та мотиви в процесі набуття нового знання, самостійно розробляти індивідуальну навчальну та дослідницьку траєкторію: визначати мету та завдання своєї діяльності, планувати послідовність дій щодо досягнення поставленої мети);

– *навички цільового виконання* (володіння навчальними стратегіями при створенні власного освітнього продукту, самостійний вибір навчального матеріалу та способу розв'язання навчальних завдань, здатність встановлювати взаємозв'язок нового знання з уже наявними, осмислене, свідоме, цілеспрямоване, довільне здійснення операцій з подальшою їх автоматизацією);

– *здатність до саморефлексії* (аналіз власних дій, здатність до оцінки та корекції виконаного завдання, відстеження й регулювання навчальних дій; здібність до переструктурування й реорганізації знань);

– *інтелектуальна самостійність* (інтелектуальна активність, здібність до ініціації навчальної діяльності, адаптивність до різних навчальних ситуацій, готовність вносити зміни до навчального процесу, свобода до творчого перетворення, яка має не репродуктивний, а творчий характер діяльності, відрізняється оригінальністю, неповторністю; здатність вибудувати індивідуальну навчальну траєкторію, незалежність суджень, відповідальність за власні вчинки та дії, критичне мислення);

– *взаємодія та співробітництво* в процесі вирішення завдань з іншими суб'єктами освітнього середовища (позитивний емоційний настрій, конструктивна взаємодія, прояв толерантного і поважного ставлення до всіх учасників освітнього процесу, сформованість ціннісних орієнтацій);

– *навички самоврядування* (регулювання власної діяльності, розподіл ресурсів, уміння брати на себе відповідальність за прийняті рішення, самовладання й упевненість у собі, володіння стратегіями здійснення емоційного самоконтролю; здатність усвідомлювати зміни, що відбуваються, наявність здатності до рефлексії власних навчальних дій, дій інших учасників освітнього процесу);

– *усвідомлене та ефективне самостійне управління навчальною діяльністю* (аналіз та оцінка реальних потреб у своїй навчальній діяльності, постановка цілей, вибір засобів, часу, місця та способу здійснення, прогнозування результатів, визначення кінцевого продукту та критеріїв його оцінки, самоконтроль, самокорекція й самооцінка результату).

На основі аналізу наукової літератури з означеного питання нами визначено основні методи, що підвищують активність і автономність аспірантів в освітньому процесі (табл. 1).

Методи підвищення навчальної автономії

Метод	Зміст методу
Метод проблемного викладу	акцент на завданні проблемного характеру перед поясненням матеріалу → привертання уваги аспірантів до системи доказів, розкриття різних точок зору та підходів, що дозволяє сформулювати спосіб вирішення проблеми
Частково-пошуковий метод	організація пошуку вирішення пізнавальних завдань під керівництвом викладача або за допомогою евристичних програм і вказівок
Дослідницький метод	після постановки проблем та завдань, короткого інструктажу майбутні доктори філософії автономно вивчають наукову літературу й джерела, проводять спостереження та здійснюють інші дії пошукового характеру
Проектний метод	сприяє формуванню вмій визначати цілі та завдання, а також способи їх розв'язання в умовах автономної діяльності; планувати її зміст, розподіляти час і ресурси, прогнозувати можливі зміни й результати цієї діяльності

Навчальна автономія як особистісна характеристика визначається двома факторами: по-перше, сукупністю засобів – знань, умінь і навчальних дій, якими володіє той, хто навчається; по-друге, ставленням особистості до процесу діяльності, її результатів та умов здійснення. В основі навчальної автономії перебуває певний набір навчальних дій (стратегій), які виступають як основний засіб її формування.

У зарубіжній дидактиці детально розроблено концептуальні положення теорії формування навчальних стратегій [P. Benson, 2011; P. Bimmel, U. Rampillion, 2000; M. Knowles, 1975].

У нашому розумінні навчальні стратегії – дії та операції, якими усвідомлено та цілеспрямовано послуговуються здобувачі з метою оптимізації процесів отримання та зберігання інформації, а також процесів використання накопиченої інформації. Навчальні стратегії залежать від психологічних особливостей та якостей особистості здобувачів, від характерних для них когнітивних стилів.

Процес формування навчальних стратегій характеризується поетапністю та послідовністю. Розглянемо стратегії автономної навчальної діяльності майбутніх докторів філософії.

Першу групу становлять *основні (прямі) стратегії*, пов'язані безпосередньо з навчальним матеріалом, серед них:

- стратегії засвоєння навчального матеріалу: угруповання, структурування матеріалу, створення логічних зв'язків, використання образів, асоціацій тощо;
- навчально-інформаційні стратегії: пошук і виокремлення, організація, узагальнення інформації тощо;
- когнітивні стратегії: використання прийомів дедуктивного й індуктивного висновку, порівняльного аналізу тощо;
- компенсаторні стратегії: використання невербальних засобів для передачі інформації, символів тощо;
- творчі: довільне застосування отриманих знань та умінь на практиці;
- спеціальні: у контексті навчання в аспірантурі ідеться про володіння навичками науково-дослідницької діяльності.

Друга група містить *допоміжні (непрямі) стратегії*, що не пов'язані безпосередньо з навчальним матеріалом:

- метакогнітивні: визначення цілей та завдань власної навчальної діяльності, планування, самоконтроль та самооцінка, організація роботи, оцінка результатів навчальної діяльності тощо;
- соціально-емоційні: вміння здійснювати емоційний самоконтроль, взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу: прояв кооперації та співробітництва, співпереживання тощо.

Розвиток автономії є тривалим процесом, а її успішне впровадження в освітній процес значною мірою залежить від усіх учасників. Автономія розвивається поступово і вимагає самостійного способу мислення та ефективного самоменеджменту. Ми розглядаємо розвиток навчальної автономії студентів як одну з цілей навчання в аспірантурі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Майбутній фахівець має бути не лише компетентною людиною в обраному виді діяльності, усвідомлювати шляхи та способи її вдосконалення, а й уміти відбирати / створювати, застосовувати адекватно поставленим цілям такі допоміжні засоби, використання яких слугуватиме розвитку його можливостей та здібностей, максимальному задоволенню освітніх та пізнавальних інтересів.

Розвиток таких особистісних якостей як самостійність та автономність є необхідною умовою здійснення самостійної діяльності, запорукою успішності та безперервності процесу професійного становлення майбутнього фахівця. Визначення однією з головних цілей освіти формування особистості, здатної до самонавчання, самокорекції, саморозвитку та самовдосконалення вимагає перегляду позицій учасників освітньої діяльності відповідно до особистісно орієнтованої парадигми навчання.

Аналіз теоретичних підходів до проблеми навчальної автономії дозволив визначити досліджуване поняття з позицій теорії автономного / самоврядного навчання як здатність приймати самостійні рішення на всіх етапах освітньо-професійної діяльності відповідно до кінцевої мети вивчення і нести відповідальність за їх виконання та результат. Навчальна автономія є здатністю, якою потрібно оволодівати через свідоме ставлення до процесу навчання.

Список використаної літератури

Караева, Т.В. (2011). Автономія навчальної діяльності студентів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського*, 3-4, 126–131.

Мархева, О.Є. (2018). Розвиток навчальної автономії майбутніх перекладачів у процесі їхньої самостійної навчальної діяльності (досвід університетів Німеччини та Австрії). *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*, 2 (16), 221–225. doi: 10.32342/2522-4115-2018-16-33

Benson, P. (2011). *Teaching and researching autonomy in language learning*. London, Routledge Publ. doi: 10.4324/9781315833767

Bimmel, P., Rampillion, U. (2000). *Lernerautonomie und Lernstrategien*. München: Klett Sprachen GmbH.

Dickinson, L. (1987). *Self-instruction in language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.

Holec, H. (1990). Qu'est-ce qu'apprendre a apprendre. *Melanges pedagogiques* (pp. 75-87). Retrieved from <https://www.atilf.fr/wp-content/uploads/publications/MelangesCrapel/file-20-6-2.pdf>

Knowles, M. (1975). *Self-Directed Learning*. Chicago: Follet.

Littlewood, D. (1997). Self-access: Why do we want it and what can it do? In P. Benson, P. Voller (Ed.), *Autonomy and independence in language learning* (pp. 79–92). London; New York: Longman. P. 79–92.

Semradova, I., Hubackova, S. (2004). Responsibilities and competences of a university teacher. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 159, 437–441. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.12.403

Volkova, N., Zinukova, N., Vlasenko, K., Korobeinikova, T. (2020). Soft skills, their development and mastering among post graduate students. *SHS Web of Conferences*, 75, 04002. doi: 10.1051/shsconf/20207504002

References

Benson, P. (2011). *Teaching and researching autonomy in language learning*. London, Routledge Publ., 296 p. doi: 10.4324/9781315833767

Bimmel, P., Rampillion, U. (2000). *Lernerautonomie und Lernstrategien*. München, Klett Sprachen GmbH, 208 p.

Dickinson, L. (1987). *Self-instruction in language learning*. Cambridge, Cambridge University Press, 200 p.

Holec, H. (1990). Qu'est-ce qu'apprendre à apprendre. *Melanges pedagogiques*, pp. 75-87. Available at <https://www.atilf.fr/wp-content/uploads/publications/MelangesCrapel/file-20-6-2.pdf> (Accessed 3 March 2024).

Karayeva, T.V. Autonomy of students' learning activities. *Scientific Bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky*, 2011, no. 3-4, pp. 126–131. (In Ukrainian).

Knowles, M. (1975). *Self-Directed Learning*. Chicago, Follet, 159 p.

Littlewood, D. (1997). Self-access: Why do we want it and what can it do? P. Benson, P. Voller (Ed.), *Autonomy and independence in language learning*. London; New York, Longman, pp. 79–92.

Markheva, O.Ie. Development of learning autonomy of future translators in the process of their self-maintained educational activities (based on experiences of German and Austrian universities). *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: "Pedagogy and Psychology"*, 2018, no. 2 (16), pp. 221–225. doi: 10.32342/2522-4115-2018-16-33 (In Ukrainian).

Semradova, I., Hubackova, S. Responsibilities and competences of a university teacher. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2004, vol. 159, pp. 437–441. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.12.403

Volkova, N., Zinukova, N., Vlasenko, K., Korobeinikova, T. Soft skills, their development and mastering among post graduate students. *SHS Web of Conferences*, 2020, vol. 75, AN-04002. doi: 10.1051/shsconf/20207504002

EDUCATIONAL AUTONOMY AS AN IMPORTANT PREREQUISITE FOR THE FORMATION OF FUTURE PHDS' RESEARCH COMPETENCE IN THE CONDITIONS OF POSTGRADUATE STUDIES

Oliinyk Iryna, PhD in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work, Alfred Nobel University, Dnipro

E-mail: iv_oliynik@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-1749-1518

DOI: 10.32342/2522-4115-2024-1-27-13

Key words: *postgraduate studies, future doctors of philosophy (PhD Candidates), research competence, autonomous study, learning autonomy, independent work, independent study activities.*

The trend of student-centred education in higher education institutions imposes new requirements on standards within the achievement of professional competencies. This leads to the popularisation of such a technology as learning autonomy, which requires analysis from the perspective of its application in the educational space of higher education institutions.

The relevance of this research is determined by the necessity to develop skills in future Doctors of Philosophy (PhD candidates) to independently plan their learning and research activities within the conditions of postgraduate studies. The resolution of this task is based on the skills of implementing goal-setting, project planning, and reflection strategies.

On the basis of current educational trends, it becomes possible to analyse learning autonomy as an effective way of teaching future PhD candidates to ensure the successful implementation of their future professional and research activities.

The purpose of this research is to examine the concept of "learning autonomy" as an effective method of increasing the awareness of future PhD candidates in the process of developing research competence in terms of postgraduate studies.

To achieve this goal, the following tasks were formulated: to consider learning autonomy as an effective method of teaching and personal development of future PhD candidates; to analyse the scientific literature on the stated issue and draw parallels between the definitions of "autonomous learning" and "independent work"; to identify the main advantages of learning autonomy in the context of developing research competence.

To achieve the aforementioned tasks, the following theoretical research methods were applied: the method of deduction, content analysis, formalisation, method of generalisation, and systematisation of the results of the existing studies on the stated issue.

Study results. *The results of the study revealed that the concept of “learning autonomy” is relevant in the context of modern education. Noting the absence of a unanimously accepted definition of this term in pedagogy, the article examines various interpretations proposed by both foreign and domestic researchers.*

On the basis of the conducted analysis of definitions, the article incorporates our own understanding of the concept of “learning autonomy”, emphasising its special importance for future PhD candidates within the conditions of postgraduate studies for the successful and effective development of research competence.

The article characterises the main descriptors that comprise learning autonomy, namely: the ability to set goals, target-oriented execution skills, the ability to self-reflect, intellectual independence, interaction and cooperation, self-governance skills, conscious, and effective independent management of learning activities.

Relying on practical experience, methods for enhancing learning autonomy have been identified including problem-based teaching, and partially search, research and project methods. The leading strategies of autonomous learning activities for future PhD candidates were identified as follows: primary and auxiliary ones. The primary strategies include learning material acquisition strategies, educational-informational, cognitive, compensatory, creative, and specialised strategies. Auxiliary strategies encompass metacognitive and socio-emotional strategies.

*It has been **concluded** that the development of such personal qualities as independence and autonomy is a necessary condition for carrying out independent activities, ensuring the success and continuity of the process of professional development of future specialists within the conditions of postgraduate studies, and the development of their research competence.*

Одержано 24.01.2024.